

Пайдаланған әдебиеттер:

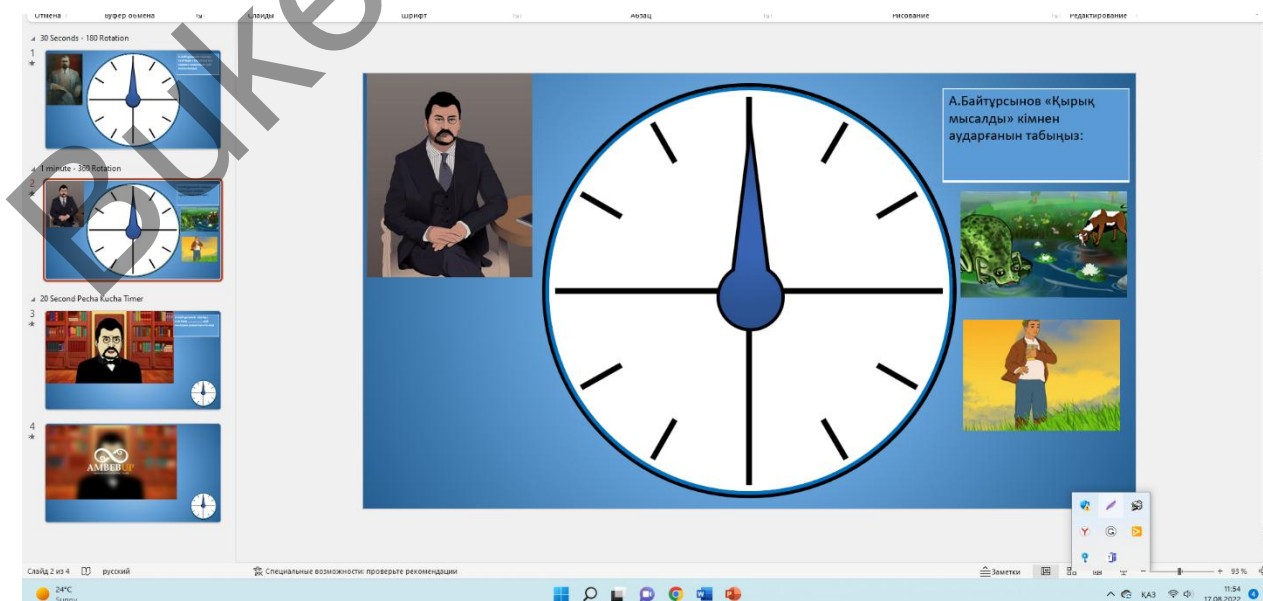
1. Қазақ тарихы // журналы, 1997, №5.
2. Сыздықова Р. Ахмет Байтұрсынов. - Алматы. - 1999. - 18 б; Шәріпов Ә.,
3. Қоғабай Сәрсекеев. "Ұлт ұстазы немесе Алаштың Ахметі – Ахмет Байтұрсынов жайлы ой түйін".
4. "Ұстаз ұлағаты". Егемен Қазақстан. 15 қазан 1998 жыл.
5. Манаш Қозыбаев. "Ахмет Байтұрсынов – ХХ ғасырдың ұлы реформаторы".
6. Ахмет Байтұрсынов. Шығармалар, А., 1989 жыл.

АХМЕТ БАЙТҰРСЫНҰЛЫ – ҰЛТТЫҚ ДАМУДЫҢ ПРОГРЕСІН АНЫҚТАҒАН ТҰЛҒА

*Тезекбаева Г.К.
Жамбыл облысы, Байзақ ауданы,
Н. Қиікбаев атындағы
мектеп-гимназиясы қазақ тілі мұғалімі
педагогика ғылымдарының магистрі
Қазақстан*

Ұлы қазақ даласы ешқашан өз халқына сараң болған емес және әрдайым әлемге көрнекті тұлғалар сыйлаған. 20 ғасырдың басында халқымызға дамудың дұрыс жолын көрсеткен адамдардың өмірі туралы естеліктер біз үшін ерекше қымбат. Егер тарихқа көз жүгіртсек, қазақ елі көптеген қиыншылықтарды басынын өткерген, өмір сүру мүмкін болмаған кезде, қалыптасқан стереотиптер өзгеріп, дамудың сапалы сатысына көшу жүзеге асырылғанын түсінеміз. Әдетте, әлеуметтік қайшылықтар шыңына жеткен кезеңдерде қоғам оларды жеңу үшін ең батыл және ерекше қадамдарды қажет етеді. Жеңістердің тәттілігі мен осы жолдағы жеңілістердің ащы дәмін, ең алдымен, осы қадамға бірінші болып шешім қабылдағандар бастан өткерді [1].

Бұл олардың принциптерін, сенімдерін, белгілі бір әрекеттерін, жанқиярлық қабілетін, айта келгенде, ұлттық дамудың прогресін анықтады. Қазақ елінің көрнекті ақын – ағартушы, ірі ғалым, талантты аудармашылардың бірі, көрнекті қоғам және саясат қайраткері, қазақ ұлттық тіл білімі және әдебиеттану мектебінің негізін қалаушы, қазақ халқының көрнекті ұлы Ахмет Байтұрсынов туралы айтқым келеді.

Бір басында сан салалы өнер тоғысқан, телегей теңіз энциклопедиялық білім иесі, қайшылығы мол тартысты ғұмырында қараңғы қалың елін жарқын болашаққа сүйреуден басқа бақыт бар деп білмеген ірі тұлға, халықтың рухани көсемі болған Ахмет қазақ феномені, қазақ халқының маңдайына біткен жарық жұлдыз.

Ахмет Байтұрсынов қазақтың маңдайына біткен феномен тұлға.

Белгілі қазақ ғалымы және ағартушысы Ахмет Байтұрсынов бүкіл өмірін туған халқының тағдыры мен тілі үшін күреске арнады. Ол сөз өнерінің жоғары руханилығын болашақ ұрпаққа мұра етіп қалдырды.

Мемлекет және қоғам қайраткері, «Алаш» партиясының мүшесі, ағартушы, ғалым, түркітанушы, ақын және аудармашы – Ахмет Байтұрсынов. Ол қазақ балаларына бар күш – жігерімен білім беру-өзінің алдына игілікті мақсат қойды. «Басқалардан артта қалмау үшін біз білімді және мықты болуымыз керек. Білім алу үшін оқу керек», – дейді ол.

Ұстаздық қызметінен бастап, тұңғыш қазақ әліпбиінің негізін салушы және тұңғыш ұлттық газетті құруға дейінгі аралықтағы Ахмет Байтұрсынұлы қазақ сауатының тарихында елеулі із қалдырып, «Ұлт ұстазы» деп заңды түрде аталды [2].

Байтұрсынов 1872 жылы Қостанай облысындағы шағын ауылда дүниеге келген. Ұстаздық жолын 1895-1909 жылдары Ақтөбе, Қостанай, Қарқаралы уездеріндегі орыс - қазақ мектептерінде бастап, Қарқаралы қалалық мектебінің директоры болды. Байтұрсынұлының Ұлт ұстазы болып танылуының себебі бар. Ол XX - ғасырда қазақ сауатын ашуға басқа тіл мамандарынан көп еңбек сіңірді. Бүкіл еңбек жолында жаппай сауаттылықты дамыту оның басты мақсаты болды. Байтұрсынұлының бұл жолдағы жетістігі – араб әліпбиін қазақ тілінің орфографиялық, дыбыстық ерекшеліктеріне қарай жылдар бойы қолданып келген түрлендіруі. Араб жазуын реформалаудың негізгі себептері қазақ және араб тілдеріндегі дыбыстардың сәйкес келмеуі және жалпыға бірдей танылған әліпбидің жоқтығы болды. Мысалы, бір дыбысты әр түрлі мұғалімдер әр түрлі әріппен жазуы мүмкін. Дауысты дыбыстар үшін әріптер жеткіліксіз болды. Қазақ тіліндегі тоғыз дауысты дыбысты көрсетуге үш таңба ғана (а, у, і) арналған [3].

Осыған байланысты дыбыстарды ажырату мен оқуда қиындықтар туындады және бұл жаппай сауаттылыққа кедергі болды. Байтұрсынұлы сауаттылықты ұлттық деңгейге көтеру үшін араб әліпбиін қазақ тілінің фонетикалық заңдарына сәйкес реформалауды ұйғарды. Байтұрсыновтың әліпбиі 1912 жылы қолданысқа енді. «Жаңа емле» (жаңа емле) деп аталатын жаңа әліпби 24 әріптен және бір арнайы белгіден тұрды. Ол қазақ тіліне сәйкес келмейтін алфавиттен артық әріптерді алып тастап, қазақ тіліне тән әріптерді қосты. Кейінірек 1926 жылы Байтұрсынов та латын әліпбиіне көшудің пайдасын айтты.

Қазақ халқын ағартуға деген зор ықылас Байтұрсыновты өзінің жақын достары мен әріптестері Әлихан Бөкейхан және Міржақып Дулатұлымен бірге 1913-1918 жылдар

аралығында араб әліпбиін қолдану арқылы қазақ тілінде жарық көрген алғашқы апталық жалпыұлттық қоғамдық-саяси және әдеби «Қазақ» газетін шығаруға итермеледі.

Бірінші санында Байтұрсынов «Qazaq» газетінің тарихи маңызын былайша сипаттайды: «Біріншіден, газет – халықтың көзі, құлағы, тілі... Газетсіз халық – керек, мылқау, соқыр. Сіз дүниеде не болып жатқанын білмейсіз, олардың айтқанын естімейсіз, сіздің пікіріңіз де жоқ».

Апталық "Qazaq" газетінің алғашқы шығарылымы

Газет қазақтарды өнер мен ғылымды игеруге шақырып, қазақ тілін дамыту мәселесін көтерді. Оның 3000-нан астам жазылушысы болды және қазақ даласында, Қытай мен Ресейде оқылды [4].

Байтұрсынов сонымен қатар ақын және аудармашы ретінде мықты және берік беделге ие болды. Бұл бастамада ол қазақтың ұлы ақыны Абайдың жолымен жүріп, орыс әдебиетінің ұлы шығармаларын, атап айтқанда орыс ақыны және фантаст Иван Крыловтың аудармасы арқылы қазақ халқының жүрегіне жетуге тырысты. Крыловтың ертегілерінің қазақша аудармасы 1909 жылы Санкт-Петербургте «Қырық мысал» деген атпен жарияланды. Ертегілердегі Жануарлар тарихы бірлік, білім, руханият, мораль, мәдениет, еңбекқорлық және отаршылдық саясаттың нәзік сыны тақырыптарын ұсынды.

Байтұрсынұлының өзіндік азаматтық армандары мен ойлары 1911 жылы «Маса» деген атпен жеке кітап болып басылып шықты. Осы аттас өлеңнің алғашқы жолдарында:

Ызыңдап, ұшқан мынау біздің маса,

Сап - сары, аяқтары ұзын маса.

Өзіңе біткен түсі өзгерілмес,

Дегенмен, қара яки қызыл маса.

Үстінде ұйықтағанның айнала ұшып,

Қаққы жеп қанаттары бұзылғанша.

Ұйқысын аз да болса бөлмес пе екен,

Қоймастан құлағына ызыңдаса?

«Масадағы» бұл жолдар Байтұрсынұлының табанды ақындық - ағартушылық «сықырлауымен» қоғамды енжар, жалқау, ұйқылы - ояу күйден оятуға деген ұмтылысын суреттейді. «Масаның» идеялық негізі халықты өнерді үйренуге және дұрыс білім алуға шақыру, мәдениет пен еңбек мәдениетін дамытуға шақыру болды. Байтұрсынов поэзияны адамды ояту, оның санасына, жүрегіне, сезіміне әсер ету тәсілі ретінде шебер пайдаланған.

Байтұрсынов оқу - ағарту, әдебиетпен қатар қазақтың ұлттық мемлекеттік идеясын қалыптастыруға белсене атсалысты. Байтұрсыновтың саяси қызметі 1905 жылдан басталады. Жергілікті өзін-өзі басқару, халық ағарту жүйесіндегі өзгерістер, жаңа заңдардың қабылдануы мәселелері көтерілген Қарқаралы петициясы авторларының бірі болды. Бұл іс-әрекет кейіннен оның автономиялық өзін-өзі басқару идеясын таратқаны және ұлтаралық араздықты қоздырғаны үшін алғаш рет тұтқындап, 1909 жылы Семей түрмесіне қамауға алып келді.

1917 жылғы Қазан төңкерісі Уақытша үкіметті құлатуға және кеңестердің билігін орнатуға алып келді, Байтұрсыновты ықтимал Мемлекеттік тұрақсызданудан, шамадан тыс радикалданудан және сенімді билік болмаған кезде елдің ықтимал құлдырауынан қорқуға мәжбүр етті. Байтұрсынов, Бөкейханов және Дулатұлы қиын жағдайдан шығудың жалғыз жолы - қазақ халқы мойындайтын берік билікті ұйымдастыру екенін көрді.

Соның нәтижесінде Байтұрсынов, Бөкейхан, Дулатұлы қазақ облыстарына автономия құрып, оны Алаш деп атауға шешім қабылдады. Алғашқы саяси топ пен қозғалыс – Алаш партиясы мен Алашорда үкіметі құрылды [5].

Алашорданың орталық элементі – жергілікті халықтың мүддесіне сай автономиялық шешімдер қабылдауға мүмкіндік беретін демократиялық федеративтік Ресей республикасы аясында біртұтас автономиялық мемлекет құру болды. Байтұрсынов бұл талпыныстың артында зиялы қауымның рухани көсемі болды.

Алаштың билігі кезінде Қазақстанның аумағы мен шекаралары алғаш рет құжатталып, заңды түрде расталды.

Байтұрсынов қазақ зиялыларының көптеген өкілдерімен бірге сталиндік қуғын-сүргіннің құрбаны болды. 1929 жылы Байтұрсынов қазақ даласында контрреволюциялық әрекет жасады және қарулы көтеріліске дайындалды деген айыппен тағы да тұтқындалды. Ол өлім жазасына кесілді, бірақ 1931 жылы оның жазасы лагерьде 10 жылға ауыстырылып, 1932 жылы Архангельскіге, одан кейін Томскіге жер аударылды.

1934 жылы Халықаралық Қызыл Кресттің өтініші бойынша Байтұрсынов босатылып, отбасымен бірігу үшін Алматыға оралды. Алайда, 1934 жылдан бастап Байтұрсынов өмірінің ең қиын жылдарын басынан өткерді. Қуғын-сүргін құрбаны бола отырып, ол денсаулығы мен өміріндегі тұрақтылықтан зардап шекті. Оның саяси сенімсіз "фоны лайықты жұмысқа орналасу мүмкіндігін азайтты. Билік оның халық арасындағы ықпалы мен құрметінен қорықты, сондықтан Байтұрсынов жұмысты жиі өзгертіп отырды: Орталық мұражайдың сақтаушысы, билет бақылаушысы, туберкулез диспансерінің санитары болып жұмыс істеді.

1937 жылы 8 қазанда қайтадан тұтқындалып, екі айдан кейін желтоқсанда атылды. 1988 жылы ғалым ақталып, республикалық деңгейде өзіне лайықты бағасын алды.

А.Байтұрсыновтың педагогикалық қызметінің басты мақсаты – өскелең ұрпақты адал және еңбекқор, Отанға адал, қазақ халқының ғасырлық дәстүрлерін жалғастыруға дайын етіп тәрбиелеу. «Жастар-халықтың жарқын болашағына деген үміт. Жаңа ұрпақ жаңа оқытылған мұғалімдердің қолында болуы керек, оларда жаңа ойлар мен білім бар», – деп жазады автор өз еңбектерінде. Өз шығармаларында жастарға арнаған сөзінде Ахмет Байтұрсынов өзін-өзі дамыту үшін өзін-өзі қамтамасыз етуге ұмтылу қажет екенін атап өтті. Ол: «сіз басқалардан жаман болмас үшін білімді, бай және мықты болуыңыз керек. Білім алу үшін оқу керек. Бай болу үшін Сізге мамандық қажет. Мықты болу үшін бірлік керек» деген екен.

Оның сөздері мен мақал – мәтелдері бүгінгі күнге дейін көпшілікті таң қалдырады: «мақтаным, надандық – тығырыққа апаратын жол, даналық – шексіздікке апаратын жол» - ол әрқашан өзекті.

Шын мәнінде, көрнекті ақын және ағартушы үлкен мұра қалдырды, соның арқасында бүкіл ұрпақ тәрбиеленеді.

А. Байтұрсынов - өзін өз халқына, қазақтарға арнаған, оны шексіз сүйетін, ешқашан оларды бай және кедей адамдарға бөлмеген, өз ұлтының дамуына көп күш салған, қазақ халқының дамуы мен рухани байытуына ерекше көңіл бөлген адам. "Басқа білімді мырзалар атақ пен иық іздегенде, Ахмет жалғыз болды, ол намысы мен қадір - қасиеті үшін күресіп, ұйқысыз халық санасын оятуға, ұлт намысын қысымшылықтан, құлдықтан шайқауға тырысты. Білімді қазақтардың көбі уездік, губернаторлар мен судьяларға сатылды, толмачтар болып орналасты, кейбіреулері тіпті ар – намысты сатты және сатқындықпен айналысты, Ахмет өз жанын қазақ халқына берді", - деп жазды ол туралы замандасы, рухани бауыры Сәкен Сейфуллин [6].

Қазақ тілінің ғылым ретінде пайда болуына "Алаш" зиялыларының өкілдері тікелей әсер еткені бәрімізге белгілі. Жалпы, қазақ тіл білімін зерттеу мен таныстыруда Ахмет Байтұрсыновтың "оқу құралы" мен "тілдік құрал" ерекше рөл атқарады. Қазақ тіл білімінің іргетасын қалаудағы Ахметтің тағы бір маңызды еңбегі – осы ғылым саласындағы терминдерді қалыптастыру.

Ол қазақ тілінің грамматикасына жататын әр категорияның қазақша атауларын ұсынды. Біз әлі күнге дейін қолданып жүрген "зат есім, сын есім, етістік, есік, одағай, үстеу, кету, бастау, баяндауыш, жай сөз, құрмалас сөз, қаратпа сөз" сияқты лингвистикалық терминдерді қазақ ұлтының ұлы ұстазы ойлап тапқан.

Бүгін Ахмет Байтұрсынов армандаған күн келді. "Алаш" бостандық күні. Ал қазіргі ұрпақ ұлы ұстаздың өз халқының жарқын болашағы үшін күресін мәңгі есте сақтайтын болады. Ахмет Байтұрсыновтың тағдырының барлық ащысын қаншалықты жақсы

түсінсек, оның жадына қаншалықты көп құлшылық етсек, тәуелсіздігіміздің тұғыры да соншалықты берік және сенімді болады [7].

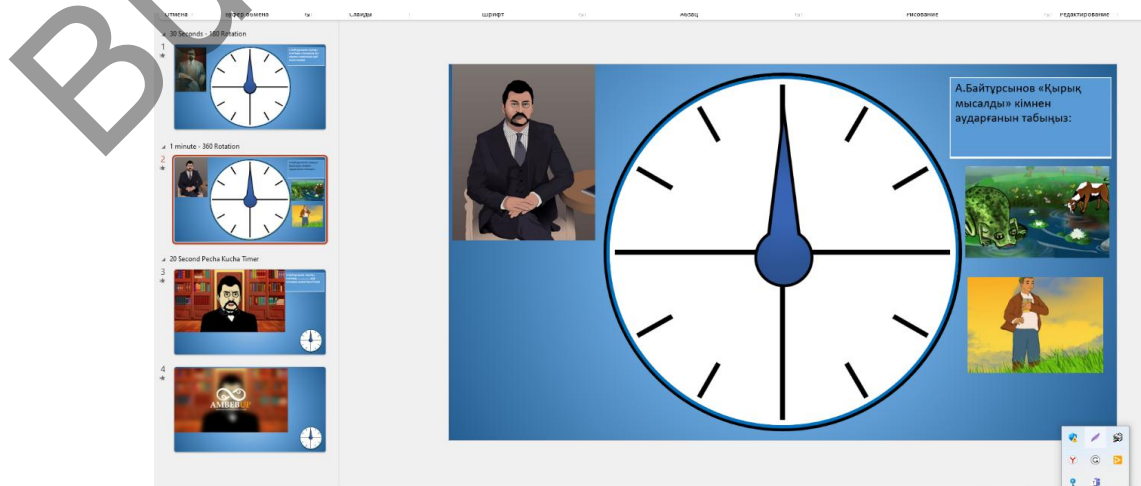
А. Байтұрсынұлы тілі білім және әдебиеттанудың нағыз реформаторы екені осы еңбектерінен сөзсіз көрінеді. Мен қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәні мұғалімі ретінде, бүгінгі таңда А. Байтұрсынов еңбектерін қазақ тілін оқытуда педагогикалық тіл бағытындағы идеялары мен методикасын жие қолданамын.

Ұстаздық қызметінен бастап, тұңғыш қазақ әліпбиінің негізін салушы және тұңғыш ұлттық газетті құруға дейінгі аралықтағы Ахмет Байтұрсынұлы қазақ сауатының тарихында елеулі із қалдырып, «Ұлт ұстазы» деп заңды түрде аталды.

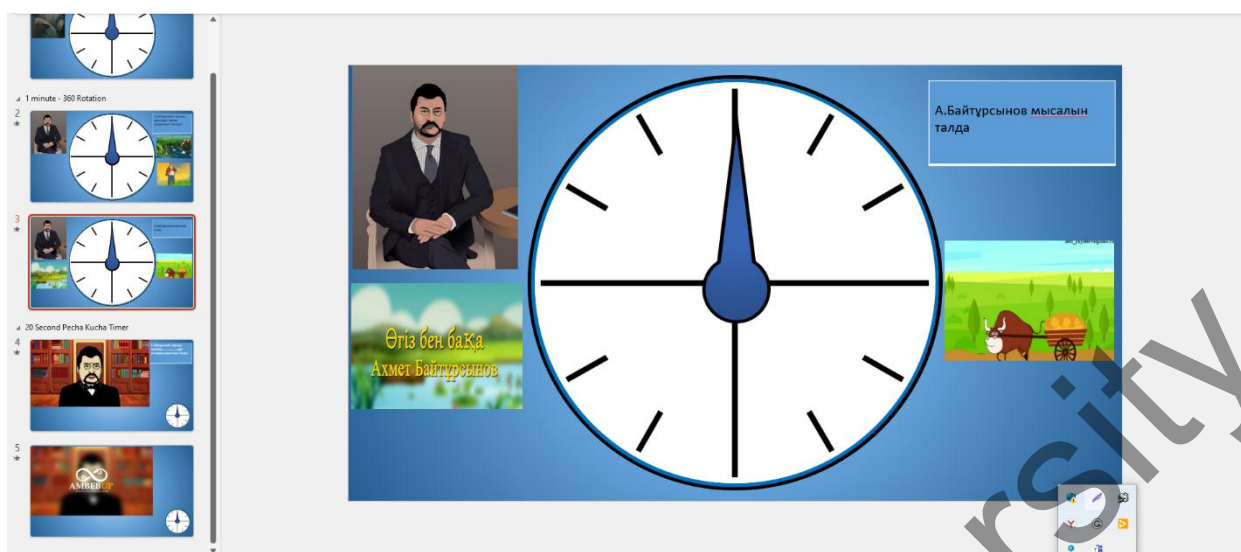

Ахмет Байтұрсынұлы мәдениетті көтеруді жалпыға бірдей ағарту және жалпыадамзаттық өркениеттің жетістіктерін меңгеру арқылы жүзеге асыруға болатынын терең түсінді. Осыған байланысты ол көп ойланады, мақалаларында, оқулықтарында, ғылыми кітаптарында өз ойлары мен тұжырымдарын бөліседі. А. Байтұрсынұлы ағартушылық пен білімге арналған еңбектерін феномен. Ахметтің терең білімін зерттеу арқылы, қазақ халқы рухани өседі. Бүгін менің жобамның жаңашылдығы ретінде инновациялық ойын құрап шықтым. Бұл мектептің қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәндерін оқытуда Ахмет Байтұрсынұлы туралы оқушылардың терең білімдерін толықтыруға алып келеді.

Ахмет Байтұрсынұлының тіл білім саласындағы еңбектерін қазақ тілі мен қазақ әдебиеті сабақтарында ғылыми тұжырымдап, инновациялық технологиялармен байланыстырып сабақтарда жие қолданып жүрмін. (Автордың идеясымен құрылған). Қозғалатын минуттық сағат. Ахметтану. Мектеп оқушыларына қазақ тілі мен қазақ әдебиеті пәндерінен Ахметтің еңбектері мен мұрасын зерттеу және жастарға тәлім-тәрбие беру мақсатында қолдану.

Мысалы: Ахмет Байтұрсынұлының мысалдарын қазақ тілі яғни, тіл білімі бағытында талдауға осындай инновациялық тәсілдермен оқушыларға тапсырмалар ұсыну.

Ахмет Байтұрсынұлы туралы феномен ақпараттарды оқушыға жеткізудің тиімді инновациялық жаңашылдығы ретінде бағалаймыз.

Ахмет Байтұрсынұлының бүкіл өмірі қазақтардың өзін-өзі билеуіне, мәдениеттің дамуына, білім мен ғылымның дамуына, ғасырлар бойы өзіндік халық шығармашылығының ұлт рухының сақталуына жалынды қамқорлықпен толы болды. М.Әуезов 1923 жылы Байтұрсынұлының Қазақ халқына деген баға жетпес еңбегін ескеріп, оны «қазақ зиялыларының көсемі» деп атағаны бекер емес.

А. Байтұрсынұлы мұғалімнің жұмысымен және ғылыммен айналысумен, белсенді қоғамдық қызметпен қатар көркем сөз саласында жемісті жұмыс атқарды, 20 ғасыр жағдайында қазақ әдебиетінің реалистік, гуманистік, ағартушылық дәстүрлерін дамытуға қатысты. 19-20 ғасырлар аралығында қазақ әдебиетінің басты проблемаларының бірі ұлттық мәселе, қазақ қоғамының жай-күйі, оның даму жолдары болды. А. Байтұрсынұлы әдеби процеске «Қырық мысал», «Маса» атты өлеңдер мен аудармалар жинақтарымен, фольклор үлгілерін шығарумен, ғылыми-теориялық мақалалардағы, еңбектердегі, оқулықтардағы қазақ әдебиетінің тарихы мен теориясының мәселелерін әзірлеумен белсене араласты.

Ахмет Байтұрсынұлының ғылыми-педагогикалық еңбектерінің нәтижесінде қазақ әліпбиі, фонетикасы, қазақ тілінің синтаксисі мен этимологиясы, әдебиет теориясы мен мәдениетін дамытуға зор үлесін қосты. Осы қажырлы еңбегімен Ахмет Байтұрсынұлы қазақ әдебиетін жоғары сатыға көтеріп, ұлттық мектеп пен туған әдебиет үшін берік іргетас қалады. Бүгінгі таңда А. Байтұрсынұлы еңбектерін қазақ тілін оқытуда мысалдарын айтпай кетуге болмас, Ахмет атамиздың мысалдарына оқушыларға арналған анимациялық оқулықтар құрастырылса. Ахмет Байтұрсынұлы еңбектері өте терең. Мағынасы кең. Келер ұрпаққа берер тәрбиесі мол. Сол жайлы электронды оқулықтар жазылса деген арманым бар.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Атабек А. Ахмет Байтұрсынұлы: «Читайте сердца наших знаков» / А. Атабек // Ленинская смена. - 1989. – 7 окт.
2. Бейсенбаева С. Ахмет Байтұрсынұлы // Новое поколение.-1996.-№ 163.
3. Исмагулов Ж. Доброе имя Ахмета / Ж. Исмагулов // Позитив.-1990.- № 23.
4. Кекильбаев А.Учитель, перед именем твоим: Выступление на торжественном заседании, посвященном 125-летию со дня рождения Ахмета Байтұрсынұлы / А. Кекильбаев // Казахстанская правда.-1998.- 15 окт. (№ 193). – С.2 – 3.

5. "Казахи", девяти томный популярный справочник, том II, "Исторические личности".
6. Асанбай Аскарар "Сыны Велыкого Турана".
7. "Казахстанская политологическая энциклопедия" (Алматы-98). Размещено на Allbest.ru

АҚЖАН ӘЛ-МАШАНИ ЕҢБЕКТЕРІНДЕГІ ӘЛ-ФАРАБИ МЕН АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫ АРАСЫНДАҒЫ РУХАНИ САБАҚТАСТЫҚТЫҢ ЗЕРТТЕЛУ МӘСЕЛЕСІ

*Смағұлов Н.Б., тарих магистрі
Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды университеті
Қарағанды қ., Қазақстан*

Қазақ КСР-нің Еңбек сіңірген ғылым қайраткері [1] атағының иегері, профессор [2] Ақжан әл-Машани елу жылдан артық ғұмырын Әл-Фараби мен Абай Құнанбайұлының арасындағы рухани байланыс пен тарихи сабақтастықты зерттеуге арнаған. Әр түрлі тарихи кезеңдерде өмір сүрген екі ұлы тұлға – Әл-Фараби мен Абай арасындағы байланысты жалғауды өзіне аманат борыш санаған, Ақжан әл-Машани терең ғылыми зерттеулер жүргізе отырып, Абай Құнанбайұлының ғылыми мирастарының әл-Фараби ілімімен байланыстығының мәселесін іздеп, олардың даналықтарының арасын жалғастыратын дәйектер тауып, оны ғылыми тұрғыдан ашып көрсетеді.

Біздің заманымызда Әл-Фарабиге жақын, рухани сабақтас адам бар ма? деген сұраққа Ақжан әл-Машани бірден Абай Құнанбайұлын атап көрсетті. Екі тұлғаның ғылыми мирастарын зерттеу ісіне ұлы ғұламаның тікелей қатысы бар.

«Ел басына күн туған кезде қазақ халқының екі данышпан ұлдарының есімдері біздерге рухани демеу болары талассыз. Олар: біріншісі әл-Фараби, екіншісі – Абай Құнанбаев», - деп Ақжан әл-Машани өзінің «Әл-Фараби және Абай» атты еңбегінде атап көрсетті [3, 80].

Әл-Фараби мен Абай Құнанбайұлы арасындағы рухани байланыстың сырын ашуға себеп болған оқиғаны автор былай баяндайды: «1976 жылы 8 маусымда Алматыда «Мәдени мұраларды қорғау» съездінде ғалымдардың, мәдени қызметкерлердің алдында әл-Фарабидің кім екенін, қалай ашқанымды және оның 1100 жылдық мерекесінің қалай өткізгенімізді баяндап сөз сөйледім. Сонымен байланысты Түркістан, Отырар ескерткіштерін жөндеу, зерттеу қажет екенін де көпшіліктің есіне салып өттім. Съездің соңына қарай Ахат Шәкәрімұлынан мынадай тексте жазылған хат алдым:

«Ақжан»

«Әл-Фарабиді еңбек етіп, ол діншіл еді деп таласқандардан, оның ғалымдығы күшті деп, ақтап шығып, түріктің, оның ішінде қазақтың Әл-Фарабиін тірілттің. Сол Әл-Фарабиді оқыған, тағлым алған Абай мен Шәкәрім туралы үн қатпай өттің, бұл қалай?»

«Ахат 8.VI.1976 ж.».

Ол кезде Ахат Шәкәрімұлы Абай музейінің директоры еді. Әл-Фараби есімін ол кісі әкесінен естіген болуы керек [4].

Ахат Шәкәрімұлы – интеллектуалдық қабілеті зор тұлға, педагог, қоғам қайраткері болған. Ол 1900 жылы Шыңғыстау бөктерінде дүниеге келген. Жас кезінде ауылдағы мектеп-медреседен хат танып, әкесі Шәкәрімнің жинаған жеке кітапханасындағы баға жетпес мол рухани қазынамен таныс болып, Шығыс пен Батыс мәдениетінің ежелгі дәуірден басталатын жазба ескерткіштерімен таныс болады. Жастайынан көкірегі ояу, зерделі Ахат әкесі Шәкәрімге жақсы шәкірт те бола білді. 1927 жылы Семей қаласындағы Қазақ педагогикалық техникумында оқып жүрген кезден бастап, қызыл коммунистердің Құнанбай әулетіне орнатқан адам баласының төзуі мүмкін емес тозақ өмірді көреді.